

ARHEOLOŠKI OBJEKTI NA SORŠKEM POLJU

Uvod

Na Sorškem polju, predvsem v gozdnatih predelih, je posejanih večje število prazgodovinskih arheoloških objektov. Med njimi je največ gomil, domneva pa se, da je na tem področju najmanj eno, če ne dve taborišči, ki naj bi bili istodobni gomilam.

Obsežno grobišče se razteza od Reteč oziroma Godešiča pa vse do Dru-
lovke in zajema po nekaterih nepreverjenih trditvah okrog 150 gomil. Te
gomile so strokovnjakom že dolgo znane (omenja jih že Pečnik), vendar
imamo prve vesti o raziskovanju šele izza let pred zadnjo vojno, ko je ob
gmotni podpori dr. Jožeta Ranta in ob strokovnem sodelovanju dr. Rajka
Ložarja prve gomile raziskovalo Muzejsko društvo v Škofji Loki. Izkopa-
vanje je bilo seveda izvršeno v skromnem obsegu, vendar je dalo zado-
voljive rezultate. Vojna pa je preprečila publiciranje izsledkov in rezultatov
prvih raziskav ter za dolgo časa onemogočila nadaljnja izkopavanja.

Šele leta 1958 je Loški muzej zbral potrebna sredstva in raziskal 4 go-
mile. Dela je vodil France Leben, ki je rezultate izkopavanj skupaj z
analizo predvojnega dela in dosežkov na tem področju tudi objavil (F. Leben,
Nova arheološka odkritja v okolici Škofje Loke, Loški razgledi VI, 1959,
str. 83 i. sl., posebno str. 88 i. sl.).

Material, ki so ga dala predvojna izkopavanja in raziskovanja F. Lebna,
je razmeroma skromen, saj je bilo skupno raziskanih le 6 gomil, ki pa niso
vsebovale pričakovanega inventarja. Zato nam razpoložljivi material ne
more zadovoljivo osvetliti značaja celotnega grobišča na Sorškem polju.
Kljub temu pa nam dovoljuje grobo kronološko opredelitev v čas 5. stoletja
pred n. št. (F. Leben). Doslej so bili v vseh gomilah ugotovljeni žgani pokopi
z žaro, zato lahko upravičeno domnevamo, da bo ta način pokopa potrjen
tudi v ostalih, danes še neraziskanih gomilah. V enem primeru je bil
leta 1958 ugotovljen tako imenovani naknadni pokop, ki se časovno ne ujema
z nastankom gomile, v kateri je bil ugotovljen, torej s 5. stoletjem, ampak
je brez dvoma mlajši. Sledovi tega pokopa pa so bili tako skromni (nekaj
drobcev oglja in nekaj atipičnih fragmentov keramike), da o njih ne mo-
remo podati izčrpne slike niti glede časovne pripadnosti niti glede ostalih
značilnosti.

Po letu 1958 je bilo težišče dela Loškega muzeja posvečeno drugim
panogam in nalogam, v druge namene so bila porabljena tudi sredstva,
raziskovanje arheoloških objektov na Sorškem polju pa je bilo preloženo
na kasnejši čas.

Ob načrtu arondacije in s predvideno sečnjo večjega kompleksa gozdov na Sorškem polju je vprašanje nadaljnjega raziskovanja arheoloških objektov zopet postalo aktualno, rasti pa je začel tudi problem zaščite teh objektov. Vse to narekuje tudi izdelavo karte arheološko pomembnih objektov Sorškega polja in spremnega elaborata, ki naj predstavljata osnovo za nadaljnje delo na celotnem kompleksu Sorškega polja, in temeljni dokument za zaščitne ukrepe, ki bodo ob krčenju gozdov brez dvoma potrebni in nujni.

Izdelava karte in elaborata je bila poverjena Loškemu muzeju, sredstva pa sta prispevala Loški muzej in Sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti SRS, vsak v enakem znesku. Terenski del naloge je bil opravljen ob sodelovanju Katastrskega urada ObLO Škofja Loka v letošnjem aprilu. Zaradi nepredvideno povečanih izdatkov za katastrske kopije in tudi zaradi drugih nalog, ki čakajo na rešitev muzejskega kolektiva, je bilo v topografski akciji obdelano le področje, ki ga zajema arondacijski načrt Kmetijskega gospodarstva Škofja Loka.

Splošen oris

Področje Sorškega polja, zajeto v arondacijski načrt Kmetijskega gospodarstva Škofja Loka, ki je bilo arheološko topografsko obdelano, je po obliki podobno trikotniku, ki ga omejujeta cesti Škofja Loka—Jeperca in Jeperca—Kranj ter pot št. 1342, ki prečka Sorško polje.

V gozdovih na tem področju, za katere arondacijski načrt predvideva sečnjo, je bilo ob topografskem pregledu ugotovljenih in lokaliziranih 52 gomil in eno od dveh, že prej predvidenih taborišč, čigar obstoj bo dokončno potrdilo ali ovrglo obsežnejše sondiranje.

Vzrokov za poselitev Sorškega polja v prazgodovini je bilo brez dvoma več, vendar danes, ko zanesljivo poznamo le 54 gomil, taborišči pa šele predpostavljamo, ne moremo jasneje orisati pomena Sorškega polja na slovenskem prazgodovinskem zemljevidu.

Gomile, grobovi nosilcev davne kulture, so brez dvoma dokaz življenja na ožjem ali širšem kompleksu v svoji okolici, torej tudi na Sorškem polju. Ob vseh grobiščih, bodisi prazgodovinskih ali onih iz zgodnjega srednjega veka, se skoraj dosledno javlja problem naselbine, ki ji grobišče pripada. Ta problem postavlja tudi na Sorškem polju pred strokovni kader specifične naloge, ker se bo moral posvetiti raziskovanju arheološke zapuščine tega kompleksa.

Na splošno je obdobje prazgodovine na vsem ozemlju, ki ga zajema delokrog Loškega muzeja, slabo raziskano. To velja tudi za čas, kateremu pripadajo objekti na Sorškem polju. Poleg teh objektov zanesljivo poznamo le gradišče Puštal nad Trnjem. O ožji povezanosti ali istodobnosti grobišča na Sorškem polju z gradiščem Puštal nad Trnjem na podlagi razpoložljivega materiala, ki je z obeh lokalitet zelo skromen, že zaradi specifičnih razlik med nekropolnim in naselbinskim materialom danes ne moremo določeneje govoriti. Proti pripadnosti grobišča na Sorškem polju h gradišču Puštal pa govori že relativno velika oddaljenost obeh najdišč. Malo verjetno je namreč, da bi prebivalci gradišča Puštal pokopavali svoje pokojnike daleč v ravnino Sorškega polja. Ta oddaljenost znaša okoli 6 km. Pri ugotavljanju naselbine, na katero je bila vezana nekropola Sorškega polja, se

moramo torej pomakniti bliže grobišču, na samo Sorško polje. Pri tem nas ne sme motiti dejstvo, da je ravninskih taborišč (ali kakor koli jih že imenujemo v Evropi) razmeroma malo. Tudi s tega vidika so torej domneve o obstoju naselbin prebivalcev iz 5. stoletja na Sorškem polju utemeljene.

Če se povrnemo na vzroke naselitve Sorškega polja pred 25. stoletji in pomena te naselitve, ne moremo mimo naslednjih dejstev:

Sorško polje je moralo biti že tedaj stikališče važnih poti. Zveza preko Poljanske in Selške doline s Primorsko in po dolini Save z ostalo Gorenjsko in drugimi žarišči davne kulture je ugodna. Važno vlogo sta odigrali bližina reke in relativno ugodni klimatski pogoji. Za tedanji nivo poljedeljstva so bili verjetno ugodni pogoji. Važno vlogo je brez dvoma imel gozd.

Vse navedene in še druge domneve pa se lahko izkažejo kot zmotne ali vsaj deloma napačne, ker nam bo material z obsežnega kompleksa Sorškega polja lahko marsikatero od danes verjetnih in razumljivih domnev pokazal v komaj verjetni luči, na drugi strani pa odprl možnosti za nepredvidljiva sklepanja. Sklepe, ki bodo sloneli na trdnih dokazih, pa bomo lahko izvajali šele tedaj, ko bo karta arheoloških najdišč Gorenjske toliko izpopolnjena tudi v detajlih in dokumentirana s takim materialom, da bomo posameznim najdiščem ali vsaj skupinam najdišč lahko odredili funkcijo in pomen, ki so ga pred davnimi stoletji dejansko imela.

Gomile

Omenili smo že, da je bilo s topografsko akcijo na tistem delu Sorškega polja, ki ga Kmetijsko gospodarstvo Skofja Loka namerava arondirati, ugotovljenih in lokaliziranih 52 gomil. Dve gomili sta bili ugotovljeni izven tega območja, ena na področju k. o. Suha in ena na območju k. o. Dorfarje, tako da je bilo skupno lokaliziranih 54 gomil.

Ob pogledu na karto lahko takoj ugotovimo, da gomile ne nastopajo v ustaljenih formah (vrste, pravilni geometrijski liki ipd.) vendar kljub temu v večjih ali manjših skupinah. Znotraj teh skupin sicer lahko zasledimo nekakšne vrste, med temi vrstami pa le težko opazimo podobnosti. Vrste imajo namreč različno število gomil, so različno orientirane in jih zato ne moremo šteti med prave forme, ne moremo najti ključa, s katerim bi lahko zagovarjali določeno smotrnost in načrtnost pri nastajanju teh gomil. V nasprotju s tem namreč kaj pogosto nastopajo v vrstah ali drugih bolj ali manj pravilnih formah plani grobovi na marsikaterem grobišču. Edino pravilo, ki pa prav tako ni dosledno, bi bilo, da v sicer nepravilnih skupinah nastopajo le gomile manjših dimenzij, večje gomile pa so osamljene. Vendar vse manjše gomile ne nastopajo v skupinah, ampak jih zasledimo tudi posamič.

Zanimiv je odnos gomil oziroma skupin gomil do predpostavljene taborišča. Največ gomil zasledimo v dveh skupinah jugozahodno od taborišča. Ti dve skupini štejeta skupaj 30 gomil. Tretja skupina (6 gomil) je pomaknjena na zahod, manjša skupina treh gomil pa je južno od taborišča. Ostale gomile nastopajo posamično, pet vzhodno oziroma jugovzhodno, druge pa v večji oddaljenosti in v raznih smereh. Med temi gomilami sta dve v neposredni bližini železniške proge pod vasjo Trata. Ti dve edini nastopata v paru in sta na vsem kompleksu, zajetem v arondacijskem

načrtu, najbolj oddaljeni od suponiranega taborišča. Gomila v k. o. Dorfarje je popolnoma osamljena. Ni izključeno, da pripada ta gomila drugemu naselbinskemu kompleksu, ker med gomilami, ki nastopajo v skupini zahodno od taborišča in gomilo v k. o. Dorfarje, na razmeroma obsežnem kompleksu ni ugotovljena niti ena tvorba, ki bi lahko bila gomila.

V nekaterih primerih so gomile razporejene tako tesno druga ob drugi, da se krogi njihovih tlorisov dotikajo ali celo sekajo. Nedvomno je k temu pojavu prispevala svoje tudi erozija, ki je v gozdu sicer manjša, ni pa

Gomila v Godeških dobravah ob poskusnem izkopavanju leta 1958. (Fototeka Loškega muzeja.)

nujno, da so bile vse take gomile v dolgem obdobju 25 stoletij neprestano pod gozdom.

Izmed vseh gomil je na vsem obdelanem kompleksu le ena na nepogozdenem polju. Domnevamo lahko, da je bila tudi ta gomila nekdanj pod gozdom, saj je še danes v neposredni bližini gozdne meje. Vsakoletno oranje in obdelovanje je pač povzročilo, da je danes gomila močno razvlečena. Brez dvoma je bila nekdanj mnogo višja, po tlorisu pa precej manjša.

Zanimivo je še vprašanje rastlinstva oziroma pogozdenosti na parcelah, kjer so gomile, izza časa, ko so te gomile nastajale. Možno je, da so davni prebivalci Sorškega polja na kraju, kjer so nameravali pokopati pokojnika, najprej posekali gozd, možno pa je tudi da so gomile nasipavali izključno na nepogozdenem polju. Za drugo možnost bi govorila razporeditev gomil, vendar ta še ni zadosten dokaz, ki bi potrdil podmeno. Verjetno se je dogajalo oboje: na tistih gomilah, ki so nastale na nepogozdenih tleh, pa se je gozd razrastel šele kasneje. Končno besedo bo tudi v tem pogledu mogoče izreči šele po raziskovanjih, ko bodo opravljene tudi pelodne analize.

Po obliki so gomile več ali manj pravilno polokrogle, ki se po dimenzijah močno razlikujejo med seboj. Premeri tlorisov se gibljejo med 10

in 50 metri, višine pa med 1,5 in 5 metri. Manjše gomile so seveda številnejše, saj s premerom 50 metrov ugotovimo le 2 gomili, z višino 5 metrov pa le eno.

Na podlagi topografske obdelave je seveda nemogoče ugotavljati, kateri objekt je gomila z inventarjem in kaj je »kenotaf«. Možna in na prvi pogled bi bila tudi razumljiva domneva, da so objekti manjših dimenzij »kenotafi«, vendar so že pretekla raziskovanja ovrgla to domnevo. Zato moramo vse danes znane objekte šteti v isti razred in za vse predvideti raziskovanje, saj bo le-to brez dvoma naš muzej obogatilo z novim, znanstveno pomembnim arheološkim materialom.

Gomile smo po topografski akciji označevali z zaporednimi arabskimi črkami in predznakom katastrske občine, v kateri se nahajajo. Poleg parcelnih številok so navedeni tudi naslovi lastnikov parcele, na katerih so gomile. Ker dokumentacija, iz katere sem črpal podatke, predvsem naslove lastnikov, ne upošteva zadnjih sprememb, je mogoče, da nekateri navedeni podatki ne ustrezajo dejanskemu stanju; to velja predvsem za območje k. o. Reteče. Temu je dodan zapis o velikosti gomile, o njeni legi in o drugih značilnostih.

K. o. Reteče

R 1: p. 308; Janez Križaj, Reteče 11; $2r=20$ m, $v=5$ m. Gomila leži ob severni meji parcele, na robu gozda. Njene oblike so izrazite.

R 2: p. 834, 833/1; Alojz Voljčič, Gorenja vas 29, Anton Jenko, Reteče 40; $2r=15$ m, $v=1,5$ m. Gomila leži na meji med obema parcelama ob poti št. 1068. Poraščena je z drevjem, njene oblike so neizrazite.

R 3: p. 829; Pavle Jenko, Gorenja vas 40; $2r=30$ m, $v=2,5$ m. Gomila leži ob severni meji parcele, je pogozdena, njene oblike so izrazite.

R 4: p. 830/1; Antonija Novljan, Reteče 57; $2r=50$ m, $v=3$ m. Gomila leži na severnem delu parcele, je pogozdena, njene oblike so izrazite.

R 5: p. 837/2; Franc Avguštin, Reteče 9; $2r=20$ m, $v=1,5$ m. Gomila leži ob južni meji parcele, je pogozdena, njene oblike niso izrazite.

R 6: p. 273/2; Boris Bačnar, Reteče 42; $2r=20$ m, $v=1,5$ m. Gomila leži ob vzhodni meji parcele (pot št. 1068), na robu gozda. Gomila je pogozdena, njene oblike so izrazite.

R 7: p. 256/2; Franc Kuralt; Gorenja vas 7; $2r=20$ m, $v=1,5$ m. Gomila leži ob severozahodni meji parcele, je pogozdena, njene oblike niso izrazite.

R 8: p. 256/1; Franc Kuralt, Gorenja vas 7; $2r=15$ m, $v=1,5$ m. Gomila leži ob severozahodni oziroma južni meji parcele in je le nekaj metrov oddaljena od prejšnje gomile. Je pogozdena, njene oblike niso izrazite.

R 9: p. 256/1; Franc Kuralt, Gorenja vas 7; $2r=20$ m, $v=1,5$ m. Gomila leži v neposredni bližini prejšnje, kroga njenih tlorisov se sekata. Poraščena je z gozdom, njene oblike niso izrazite.

R 10: p. 351; Janez Kuralt, Reteče 19; $2r=50$ m, $v=2$ m. Gomila leži približno v sredini parcele, zunaj gozda. Zaradi obdelovanja je gomila močno razvlečena in so njene oblike neizrazite.

R 11: Gomila s to oznako leži na območju k. o. Godešič in je bila po pomoti vnesena v seznam k. o. Reteče. Ob risanju karte je bila napačna oznaka popravljena in gomila nosi oznako G 23.

R 12: p. 224; Janez Kuralt, Reteče 19; $2r=20$ m, $v=1,5$ m. Gomila leži v sredini parcele, poraščena je z gozdom, njene oblike so neizrazite.

R 15: p. 220; Andrej Drenovšek, Reteče 16; $2r = 20$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži v neposredni bližini poti št. 1074-1. Poraščena je z drevjem, njene oblike so izrazite.

R 14: p. 225; Janez Kuralt, Reteče 19; $2r = 20$ m, $v = 1$ m. Gomila leži v sredini parcele, je pogozdena, njene oblike so neizrazite.

R 15: p. 221; Frančiška Drenovšek, Reteče 21; $2r = 15$ m, $v = 1$ m. Gomila leži na zahodnem delu parcele, poraščena je z drevjem, njene oblike so neizrazite.

R 16: p. 221; Frančiška Drenovšek, Reteče 21; $2r = 20$ m, $v = 2$ m. Gomila leži zahodno od gomile R 15, je pogozdena, njene oblike so izrazite.

R 17: p. 221, 218; Frančiška Drenovšek, Reteče 21, Janez Križaj, Reteče št. 11; $2r = 18$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži na meji med obema parcelama, jugozahodno od R 16. Je pogozdena, njene oblike so neizrazite.

R 18: p. 218; Janez Križaj, Reteče 11; $2r = 20$ m, $v = 2$ m. Gomila leži ob severni meji parcele, je pogozdena, oblike so izrazite.

R 19: p. 218; Janez Križaj, Reteče 11; $2r = 20$ m, $v = 2$ m. Gomila leži južno od R 18, je pogozdena, oblike so izrazite.

R 20: p. 217, 218; Ivan Jenko, Reteče 15, Janez Križaj, Reteče 11; $2r = 20$ m, $v = 2$ m. Gomila leži na meji med obema parcelama, južno od prejšnjih dveh gomil. Njen tlorisni krog se seka s krogom R 19. Gomila je pogozdena, njene oblike so izrazite.

Gomile R 15—17 in R 18—20 tvorijo dve skupini. Prva je orientirana v smer JZ—SV, druga pa v smer S—J. Gomile druge skupine leže v manjši medsebojni oddaljenosti.

R 21: p. 217; Ivan Jenko, Reteče 15; $2r = 20$ m, $v = 2$ m. Gomila leži ob severni meji parcele, je pogozdena, oblike so izrazite.

R 22: p. 217; Ivan Jenko, Reteče 15; $2r = 15$ m, $v = 1$ m. Gomila leži JV od prejšnje, je pogozdena, oblike so neizrazite.

R 23: p. 217, 214; Ivan Jenko, Reteče 15, Ivan Kušar, Reteče 22; $2r = 15$ m, $v = 1$ m. Gomila leži na meji med obema parcelama, JV od R 22, je pogozdena, njene oblike niso izrazite.

R 24: p. 214; Ivan Kušar, Reteče 22; dimenzije kot R 23. Gomila leži JV od R 23 oziroma J od R 22, je pogozdena, njene oblike so neizrazite.

R 25: p. 214; Ivan Kušar, Reteče 22; dimenzije kot R 23. Gomila leži J od prejšnje, je pogozdena, oblike so neizrazite.

Gomile R 21—25 tvorijo skupino brez očitnega notranjega reda.

R 26—30: p. 213, 214; Marija Babnik, Reteče 14, Ivan Kušar, Reteče 22; $2r = 20$ m, $v = 1—2$ m. Gomile nastopajo v vrsti, ki poteka v smeri JZ—SV. Tlorisni krogi gomile se med seboj dotikajo oziroma sekajo. Oblike so izrazite, gomile so pod gozdom.

K. o. Godešič

G 1: p. 653, 654; Alojz Jenko, Godešič 28, Marija Zavrl, Mavčiče 21; $2r = 15$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži na meji med obema parcelama, je pogozdena, oblike so neizrazite.

G 2: p. 654; Marija Zavrl, Mavčiče 21; $2r = 15$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži vzhodno od G 1, poraščena je z gozdom, oblike so neizrazite.

G 3: p. 654; Marija Zavrl, Mavčiče 21; $2r = 15$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži J od G 1, je pogozdena, oblike so neizrazite.

G 4: p. 654: Marija Zavrl, Mavčiče 21; $2r = 15$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži južno od G 2, je pogozdena, oblike so neizrazite.

Gomile G 1—4 predstavljajo vogale nepravilnega četverkotnika.

G 5: p. 655; Marija Zavrl, Mavčiče 21; $2r = 10$ m, $v = 1$ m. Gomila leži na zahodnem delu parcele, je pogozdena, oblike neizrazite.

G 6: p. 655; Marija Zavrl, Mavčiče 21; $2r = 10$ m, $v = 1$ m. Gomila leži približno v sredini parcele, je pogozdena, njene oblike so neizrazite.

Začetek odkopavanja gomile v Godeških dobravah leta 1958. (Fototeka Loškega muzeja.)

G 7: p. 655, 656; Marija Zavrl, Mavčiče 21, Jera in Francka Kavčič, Godešič 11; $2r = 15$ m, $v = 2$ m. Gomila se dotika G 5, je pogozdena, njene oblike so neizrazite.

G 8: p. 656; Jera in Francka Kavčič, Godešič 11; $2r = 20$, $v = 2$ m. Gomila leži na sredini parcele, je pogozdena, oblike so izrazite.

G 9: p. 656; Jera in Francka Kavčič, Godešič 11; $2r = 15$ m, $v = 1$ m. Gomila leži SZ od G 8 ob poti št. 1351, je pogozdena, njene oblike so neizrazite.

G 10: p. 658/1; Melhior Bobnar, Godešič 31; $2r = 15$ m, $v = 1$ m. Gomila leži ob severni meji parcele, na robu gozda, je pogozdena, oblike so neizrazite.

G 11: p. 658/1; Melhior Bobnar, Godešič 31; $2r = 15$ m, $v = 1$ m. Gomila leži J od G 10, je pogozdena, oblike so neizrazite.

G 12: p. 658/1; Melhior Bobnar, Godešič 31; $2r = 15$ m, $v = 1$ m. Gomila leži J od G 11, ki se je dotika. Na drugi strani se dotika poti št. 1351. Je pogozdena, oblike so neizrazite.

G 13: p. 799; Lojze Jenko, Godešič 28; $2r = 10$ m, $v = 1$ m. Gomila leži v sredini parcele ob poti št. 1354, je pogozdena, oblike so neizrazite.

G 14: p. 852, 851; Peter Rupar, Grenc 5; $2r = 30$ m, $v = 3$ m. Gomila leži pretežno na p. 852 ob poti 1355, je pogozdena, oblike so izrazite.

G 15: p. 834; Jakob Zavrl, Mavčiče 39; $2r = 15$ m, $v = 2$ m. Gomila leži ob poti št. 1355, nasproti G 14, je pogozdena, oblike so izrazite.

G 16: p. 834, 837; Jakob Zavrl, Mavčiče 39, Jožef Svoljšak, Godešič 17; $2r = 15$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži ob poti št. 1355, S od G 15, je pogozdena, oblike so izrazite.

G 17: p. 834, 837; Jakob Zavrl, Jožef Svoljšak; $2r = 15$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži JZ od G 16, je pogozdena, dimenzije so neizrazite.

G 18: p. 838; Vida Keber, Godešič 61; $2r = 15$ m, $v = 1$ m. Gomila leži ob zahodni meji parcele, je pogozdena, oblike so neizrazite.

G 19: p. 841, 842; Vinko Hafner, Grenc 3, Josip Drešar, Mavčiče 14; $2r = 15$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži na meji med obema parcelama, S od G 18. Je pogozdena, njene oblike so neizrazite.

Gomile G 14—19 oklepajo nekakšen trapez.

G 20: p. 867; Marija Kalan, Godešič 30; $2r = 15$ m, $v = 1$ m. Gomila leži na vzhodnem delu parcele, popolnoma osamljena, je pogozdena, oblike so neizrazite.

G 21: p. 162; Josip Svoljšak, Godešič 17; $2r = 15$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži v JZ delu parcele, je pogozdena, oblike so neizrazite.

G 22: p. 162; Josip Svoljšak, Godešič 17; $2r = 10$ m, $v = 1$ m. Gomila leži V od G 21, v njeni neposredni bližini, je pogozdena, oblike so neizrazite.

G 23: p. 603; France Bergant, Godešič 42; $2r = 20$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži na robu gozda, ob V meji parcele, je pogozdena, oblike so neizrazite.

K. o. Suha

S 1: p. 9, 10; SLP (OLO Ljubljana); $2r = 25$ m, $v = 1,5$ m. Gomila leži na meji med obema parcelama, je popolnoma osamljena, pogozdena, oblike so izrazite.

K. o. Dorfarje

D 1: p. 1640; Franc Šifrer, Žabnica 15; $2r = 20$ m, $v = 1,2$ m. Gomila leži v bližini Z meje parcele, je pogozdena, osamljena, oblike so neizrazite.

Taborišče

Domneva, da je naselbina, kateri pripadajo gomile Sorškega polja, obstajala na samem Sorškem polju, je botrovala že prvim raziskovalcem Sorškega polja. Omenili smo že, da bi bilo verjetno težko dokazati ožjo zvezo gomil z enim od istodobnih selišč, kot je morda Puštal nad Trnjem ali kako drugo, za čigar obstoj prav tako še nimamo materialnih argumentov, kot jih nimamo za taborišče na Sorškem polju.

Tudi lokacija domnevnega taborišča ni rezultat letošnje topografske akcije, saj jo je postavil že dr. Jože Rant. Pregledna karta, ki je izdelana na osnovi topografskih dognanj, nam s prikazano razporeditvijo objektov to lokacijo samo potrjuje, seveda ne preko stopnje domnev in predpostavljanja.

Taborišče, ki ga tudi po opravljeni terenski akciji še vedno lahko le predpostavljamo, naj bi se nahajalo na območju k. o. Reteče. Lokacija, kjer je predvideno taborišče, je prav tako pod gozdom kot velika večina ostalih,

s topografijo ugotovljenih objektov oziroma gomil. Prostor, kjer naj bi bilo taborišče, se dviga nad okolico v obliki platoja, ki je dvignjen iz ravnine polja za 1,5—2 metra, je pa relativno raven. Posebno jasno se plato — taborišče odraža na zahodni in severni strani, kjer je rob platoja hkrati tudi rob gozda. Na platoju taborišča, ki je, kakor smo že ugotovili bolj ali manj dosledno zravnano, zasledimo udrtine (jame) pravokotne ali kvadratne oblike, ki bi jih tudi po dimenzijah kaj lahko primerjali z manjšimi hišami (kolibami). Če bi te udrtine ali jame hoteli razlagati kot naravni pojav, se nam zoperstavlja dejstvo, da takih udrtin ne najdemo nikjer v bližini, razen na razmeroma majhnem taboriščnem platoju.

Prav tako kot pozitivno, lahko do taboriščne lokacije zavzamemo tudi negativno stališče. Plato se namreč jasno odraža le na severni in zahodni strani, kjer se rob platoja sklada z robom gozda, torej lahko plato oziroma njegov nastanek razlagamo kot posledico dejstva, da je meja med gozdom in poljem potekala že od nekdaj. Tam, kjer se plato slabo odraža in se teren torej postopno dviga, pa lahko predpostavljamo osciliranje gozdnega roba. Na južni strani pa se »taborišče« brez vidnega prehoda polagoma spoji z ostalim področjem.

Seveda pa je togo zagovarjanje enega ali drugega stališča danes še preuranjeno in morda celo nespametno (slednje naj velja predvsem za tiste, ki bi obstoj taborišča zanikali). Počakati moramo do dne, ko bo lopata arheologov potrdila oziroma ovrgla eno od nakazanih oziroma opisanih možnosti.

Ker se plato jasno odraža le na dveh straneh, ni mogoče točno in jasno omejiti predvidenega taborišča in je bilo torej nujno, topografsko zajeti širše območje v okviru, katerega bo mogoče šele z izkopavanjem ali vsaj sondiranjem točneje omejiti, če bo raziskovanje potrdilo obstoj. V lokacijsko območje taborišča so bile s topografijo zajete parcele 356—359 k. o. Reteče (lastnik Ivan Jenko, Reteče 15) in 360—362 k. o. Reteče (lastnik Jakob Hribernik, Virmaše 2). Te parcele zapirajo približen pravokotnik (832×208 m) s površino 17,3056 ha.

Zaključek

Sedanji načrt arondacije ne upošteva obstoja tolikih arheoloških objektov, kot jih trenutno poznamo, izvajanje tega načrta pa obeta eliminiranje teh objektov. Objekti, kakršni so na Sorškem polju, sodijo pod zaščito Zakona o spomeniškem varstvu, ki s svojimi določili zagotavlja obstoj takih objektov. Inštitucije, ki v praksi izvajajo določila tega zakona, stremijo za tem, da bi ohranili neokrnjeno število objektov in njihov ambient. Seveda prihaja zato do nesoglasja med Zavodi za spomeniško varstvo in sorodnimi inštitucijami na eni ter z avtorji in izvajalci načrtov, katerim taki objekti predstavljajo ovire, na drugi strani.

Zaključka tega elaborata nisem pisal zato, da bi togo in dosledno zahteval izvajanje zaščite nad vsemi objekti, ki so že in ki še bodo ugotovljeni na Sorškem polju. Z orisom za spomeniškovarstvene forume idealne rešitve želim položiti le enega od kamnov v temelj za obe strani sprejemljivega kompromisa. Idealna rešitev bi bila zaščita in ohranitev objektov ter celotnega Sorškega polja, kakršen je zdaj.

Taka rešitev, ki bi bila na prvi pogled kratkovidna in nerentabilna, pa potrjuje, da prvi pogled često vara. Spomnimo se na članek znanega stro-

kovnjaka za kmetijstvo in gozdarstvo, švicarskega profesorja Liebhunghuta, v eni izmed letošnjih števil revije Naši razgledi. Priznati moramo, da tehtnost njegovih argumentov ni ravno majhna (obstoj in pomen obstoja prav nižinskih gozdov v bližini mest: rekreacija, nevtraliziranje zdravju škodljivega mestnega zraka in še marsikaj pozitivnega). Njegovi nasveti pa so v zadnjih konsekvencah le pozitivni (ali rentabilni). Majhne weekend hišice, postavljene ob gomilah, bi privabile ljudi iz mest na pravi oddih, ki ga ljudje vedno bolj pogrešajo. Obdelava in izdelava načrtov v smislu takega predloga bi bila za marsikoga brez smisla, verjetno pa ne brez koristi. Nimam namena do potankosti razčlenjevati predloga za tako rešitev, želim ga samo brezobvezno nakazati z željo po posnemanju.

Ce smo nakazali obe antipodni možnosti, eliminiranje na eni in do sledno zaščito na drugi strani, pustimo prostor še za kompromis.

Po tem bi zaščitili komplekse, kjer zaščite vredni objekti nastopajo v večji zgoščenosti (taborišče, skupine gomil), osamljene gomile pa »rešimo« kot predvideva načrt arondacije, seveda ne brez predhodnih raziskovanj.

Ce bomo upoštevali določila Zakona o spomeniškem varstvu in ustaljeno prakso, ki se je uveljavila ob reševanju podobnih problemov, bo vsaj večji del stroškov izkopavanj in zaščite nosil investitor.

V detajlih izdelan program zaščite objektov oziroma sporazumno določena usoda vseh v topografiji zajetih objektov pa naj bo plod pametnega preverjanja nasprotujočih si predlogov, ki jih zastopata oba »tabora«: Kmetijsko gospodarstvo Škofja Loka in Loški muzej.

O p o m b a

V članku večkrat omenjene karte, v kateri so vrisane opisane gomile in predvidvano taborišče, iz tehničnih razlogov ni bilo mogoče objaviti. Interesantom je na razpolago v Loškem muzeju.

R é s u m é

LES SITES ARCHÉOLOGIQUES DU SORSKO POLJE

Le Sorško polje ne fut jusqu'ici jamais l'objet d'une prospection archéologique méthodique. Les fouilles d'essai faites avant et après la dernière guerre ont cependant confirmé le grand intérêt archéologique de cette région. Les objets découverts dataient du Ve siècle av. notre ère.

Puisque des raisons économiques exigent le remembrement du territoire agricole de Sorško polje, il faudra y envisager des déboisements assez importants. Les archéologues ont saisi cette occasion pour établir un plan topographique d'une partie de ce territoire. Ils ont identifié et localisé 54 tumulus situés sur des terrains appartenant aux communes cadastrales Reteče, Godešič, Suha et Dorfarje. Dans la commune Reteče, il y a des indices qui permettent de supposer l'existence d'une colonie.

L'auteur passe en revue les fouilles d'essai faites jusqu'ici dans cette région, et il cite des données topographiques précises concernant les sites archéologiques identifiés. Ces données serviront de base au classement des sites et à la planification des fouilles archéologiques détaillées.